

A megbocsátás nem jelent együttműködést

A NEM és az IGEN kultúrája

Az ősbűn dogmatikai leíró meghatározása lehetővé teszi azt a - tapasztalataink által kikényszerített - megfogalmazást, miszerint az ember eleve beleszületik a NEM kultúrájába. Az első ember által reprezentált és a bibliai képnnyelven megjelentett bűnbeesés nem más, mint egy kollektív NEM Istenre, az emberi (ség) autonómiájának kinyilvánítása. (A katolikus dogmatika szerint a Mária-ban megtestesült IGEN csak őt, az Istenszülőt emelte ki a NEM kultúrájából.) A keresztség törli el egyetemes alap-kultúránk eme bűn-jellegét azáltal, hogy a keresztség maga nem más, mint istengyermeki életet kérő IGEN, vagyis visszatérés a NEM kultúrájából Istenhez, beleöltözködés Krisztusba, a megtestesült IGEN-be. Ha a megszentelő kegyelem nélküli alaphelyzetet, mint kiindulási szituációt feltételezzük, akkor talán közelebb kerülünk az emberi valóság megértéséhez.

A NEM kultúrájába szorultságunk eredendő és eléggé egyetemes. Ezt különösebb pesszimizmus nélkül kijelenthetjük. A rombolás ösztöne tetten érhető a tömegközlekedési eszközök állapotán, a turistautak mentén, az egymásnak okozott idegrendszeri bántalmakban, a politikai kultúrában. Tapasztaljuk, hogy elenyészően kevés körülöttünk az alkotó ember. Lényegesen több a türelmetlen felélő. Sőt, az alkotó ember is folyvást kisklik, valami különös nehézségi erő vonzza őt a negatív dolgok szemlélésére. Ám az alkotó ember végül is IGEN-t mond, rátalál az élet pozitív elemeire és azokban gyönyörködik. A kritikus a negatív jelenségeket kutatja. Most nem a hivatásos kritikusra gondolok, akinek tiszte a rosszat jó irányba motiválni, a jót pedig a helyén megőrizni, hanem arra a kritikusra, akinek gyönyört okoz a kétely elütetése az alkotó kísérletek iránt, mert ezek vannak többen.

Az Istennel nem számoló autonóm „szabadelvtől” élet belső logikája a felélés, az öncélú gyűjtés. Az ilyen élet kívül marad a teremtő mámor vonzásán. A gyermektelenség hátterében két dolog áll. Az egyik az, hogy az özszekeöltözött férfi és nő igen sokszor még a barátság szintjére sem jut el, a másik az, hogy bár életük dús gazdag anyagiakban, mégis ki-elégítetlen és a tudatszint alatt reménytelen. Hiszen a boldogság a lélek tulajdonsága. Boldogtalan ember nem érez ösztönzést arra,

hogy reprodukálja tulajdon életét. A NEM kultúrája gyermektelen, vagyis jövőtlen.

A NEM kultúrájába szorult ember analizálja embertársát, keresi benne a negatívumot, sőt a valós értékeinél is értéktelebbnek akarja őt láttatni. Az IGEN kultúrájának elkötelezettségében élő ember megbocsát. A másik ember beteges analizálása nem keresztség magatartás. Egyértelműen látjuk, hogy ettől megromlanak az elemi közösségek, szétesik a család. Az analizálgatáskor a másik fölé helyezem magam. A megbocsátásában viszont megszűnik az alá- és fölérendeltség, azonos szintre helyeződünk. A keresztség megbocsátás indítéka nem a sajnálat, nem a szájalom, hanem a tulajdon ítélőerő relativizálása, és ami még ennél is fontosabb, a másik személy életének titokként való szemlélése. Ahogy Goethe mondja: „Ne azt lásd bennem, aki jelenleg vagyok, hanem aki legjobb képességeim szerint még lehetek.”

Ez a keresztség megbocsátás lényege. Jézus sem a jelen állapotában szemlélte a bűnöst, hanem büntől szabadult lehetséges mi voltát látta előre benne, és úgy szerette őt, hogy efelől irányította önbizalmát. Lehetetlen együtt maradni azzal az emberrel, aki nem gyönyörködött másokat tulajdon titkaival, és lehetetlen együtt maradni azzal az emberrel, aki nem képes gyönyörködni embertársa életének titkaiban, eljövendő szép esélyeiben. Kimondhatjuk, nem lehet mással jóvá tenni az embereket, csak a megbocsátással. A megváltás is ide csúcsosodik ki. Az az ember, aki nem képes gyönyörködni tulajdon megváltott élete esélyeiben, gonosszá válik és gonosznak lát másokat is. Rosszindulatúan gyanakodni fog, sérüléseket firtatva analizálni, hiszen ő maga is sérült, s minden iyekezéssel azon lesz, hogy a másik személyről a rosszat rögzítse, hiszen ő maga is elértéktelenedett önön maga számára. Csak ezt képes kivetíteni, s ehhez nincs szüksége politikai pártállásból fakadó ellenlábásra, meg az neki anélkül is. Pici, kilencéves leány fogalmazta egyszer: „Milyen rossz lehet N. bácsinak, mindenkiről csak rosszat tud mondani”.

Ezek után talán értjük és megértjük a politikai közélet hangját és számos újság alaptónusát.

Érezhetően csökkent a hittanra járó, katolikus ifjúsági közösségeket alkotó fiatalok száma. A '70-es, illetve '80-as években virtuos volt katolikus fiatalnak lenni. Féltünk, de nagyon vonzott a hősiesség, a kiállás. Szankciókat hoztak ellentünk, de nem érdekelték minket a szankciók. Akkor többen voltunk és szabadok voltunk. Ma lenézett és megalázott fiatal a szabadelvtől részéről az, aki valamely történelmi egyház közösségéhez tartozónak vallja magát. A gúnytól való félelem most erősebb, mint hajdanán volt, és megszűnt a virtuos felemelő érzése. A fiatalok most nem mernek semmi mellett sem elköteleződni, mert a

NEM kultúrájának terjeszkedése mindent és mindenkit gyanú alá von, nevétségessé tesz.

Ha valami mellett ma lelkesen elköteleződnék, azt holnap gyilkos gúny éri. Legyen az haza, keresztség, pápa vagy cserkészlet, éber gyorsasággal készülnek a Petri György-féle Apokrifok, az Eörsi-féle csaszuskák, az alpári profanizálás. Hogy mindez mennyi kárt okoz emberéletben, nemzeti tettenében, társadalmi megértésben, azt mindenki tudja, de tenni nehéz ellene, mert ez nem ráció, hanem sokkal inkább jellem kérdése. A jellem pedig lelki adottság.

Érdemes megfigyelni, hogy a NEM kultúráját terjesztők milyen gyakran kéri számon az IGEN kultúráját építőektől a maradéktalan megbocsátást. Csakhogy így a megbocsátást merő jelszóként, a szellemi ellenfelek önkéntes kapitulációjaként működtetnek. „Megöltöm a jobbot, tartsd oda a balt is, hogy még kényelmesebben tüsselek pofán” - jegyzi meg ezzel kapcsolatban Kristóf Attila, a nagyszerű publicista. A megbocsátás nem levezényelt jelszó, még kevésbé egyoldalú elköteleződés a megsemmisítésre.

Vallási téren is az egyik legigényesebb átalakulás gyümölcse. Önmagunkat kell legyőzni ahhoz, hogy valóban betöltse szívünket. A vágy utáni vágyakozással kezdődik. „Az a mi életünk feladata, hogy a vágyakozásban gyakoroljuk magunkat. Annyiban alakít bennünket ez a szent vágy, amennyiben elvágjuk vágyainkat a világ szeretetétől” - mondja Szent Ágoston. Az igazi és teljes megbocsátás első mozzanata a vágyakozás a megbocsátás krisztusi lelkülete iránt. Ezzel a lelkülettel lehet teljesen lemondani a bosszúról, melynek következménye, hogy a sértés során szerzett sebt gyógyulni kezd. Mindezek után jöhetne a kiengesztelődés. Jöhetne, mert ez a megbocsátás dacára is sokszor elmarad. A kiengesztelődés ugyanis magába foglalja az együttműködést, vagyis a kölcsönösséget. Erre még Jézus sem volt minden esetben képes, mivel a másik személy szabad akarátát végtelenül tiszteletben tartotta. Nem hihetjük azt, hogy ő nem bocsátott meg a farizeusoknak és az őt arcucsapó pribékeknek, de azt sem hihetjük, hogy együttműködött velük. Nem hihetjük azt, hogy halála önkéntes, parancsóra levezényelt megsemmisülés volt, mellyel egyesgyedül megsemmisítő igazságát hagyta érvényben.

Úgy tűnik, a NEM kultúráját terjesztőket a legcélszerűbb lenne egyszerűen kikerülni. Miként a Példabeszédek tanítja: „Aki a gúnyolódót feddi, szegényt arat, aki a gonoszt szidja, maga is foltot kap. Ne szidd a gúnyolódót, mert még meggyűlöl, csak a bölcslet fedd meg, az majd szeret érte.” Igen, így bölcselkedik az Ószövetség. Jézus pedig a gúnyolódók kezére adja magát, egy olyan jövőt látó szeretettel, amely által mindannyian új életre születhetünk.

Mariav László